

Gällivare

INFORMATION FRÅN GÄLLIVARE KOMMUN Nr 3 1989 Årg 20

KOMMUNBLAD

EN STARK BUDGET

Kommunfullmäktige har just klubbat budgeten för 1990. Den betecknas av alla partier som stark. Ekonomiskt har kommunen också det hyggligt ställt just nu. Rekordomsättningen kan klaras utan skattehöjning och utan att den totala lånesumman ökar. Men banktillgångarna får förstås naggas i kanten.

SIDAN 3

Årets företagare

Elvy Åhult och Ulla-Britt Yngström driver sedan fem år Malmbergsbagaren. Det gör de med stor framgång. Det tycker inte minst Företagareförbundet som utsett damerna till årets företagare i Gällivare.

SIDAN 6

Lockar inte

Det kommer rekordmånga flyktingar till Sverige i år men Gällivare har ändå svårt att fylla sin kvot. Därför diskuteras om iranierna ska utökas med andra flyktinggrupper. Det avslöjar Kjell Järholm, vikarierande flyktingsamordnare.

SIDAN 12

Kollar hälsan

På bilden ovan får Inga-Greta Pohjanen ett stick i fingret av sköterskan Gun-Britt Lindgren på den hälsostation som ingår i projektet Må Bättre. Den riktar sig till invånarna på Granbacka och Tallbacka och pågår hela vintern. Målgruppen är därför drygt 1 000 personer.

SIDAN 14

Satsning på Ritsem

MITTEN

Nu jubilerar LKAB

SIDAN 7

En offensiv budget

Låt mig börja med att redovisa den **socialdemokratiska kommunpolitiken** i ett mer övergripande perspektiv än att bara redovisa 1990 års budget.

Den kommunala ekonomin har blivit ett ämne för livlig debatt. För att förstå den kommunala ekonomin, måste den sätas in i ett vidare sammanhang. Kommunens ekonomi kan inte ses isolerat utan måste ses som en del av hela samhällets ekonomiska utveckling och som ett inslag i en samlad ekonomisk/politisk strategi.

Kommunens verksamhet är en stor och viktig del av den samlade välfärdspolitik. Vår politik i kommunen måste därför utformas som en del i en samlad socialdemokratisk politik för rättvis välfärd.

Vi står för en stark offentligt sektor, helt enkelt därför att den är uttryck för att skapa ett rättvisare välfärdssamhälle. Ett samhälle där vi hjälper varandra. Ett samhälle där vi tar gemensamt ansvar för vissa grundläggande behov. Äldre- och barnomsorgen, utbildning och sysselsättning är angelägna behov.

Kommunen har en hygglig ekonomi, men våra resurser minskar snabbt. Under de senaste åren har verksamhetens kostnader varit större än våra samlade inkomster.

Jag tycker att vi socialdemokrater lägger ett bra budgetförslag.

Det är en stark budget med kraftiga ökningarna inom de prioriterade områdena — sysselsättningskapande åtgärder, äldre- och handikappomsorg samt utbildning.

Driftsbudgetförslaget omspanner netto 310 miljoner kronor och innebär en volymökning på 4 % jämfört med 1989 års budget, uppräknat med 6 %. Den kraftigaste volymökningen får äldreomsorgen med 24,6 %.

Investeringsbudgeten omspanner 73,0 miljoner kronor. Därav erhåller skolan 34,5 miljoner. De större objekten inom skolan är

- Vällkommaskolans om- och nybyggnad
- Mariaskolans gymnastiksal
- Bäckskolans tillbyggnad
- Ullatti skola, nybyggnad

Övriga investeringar

- upprustning av Kyrkallén, 5,0 miljoner
- ombyggnad stationsbyggnaden flygplatsen, 3,9 miljoner
- vatten- och avloppsanläggningar, 1,2 miljoner
- upprustning av VA-nätet tätorten, 2,2 miljoner
- upprustning av VA-nätet landsbygden, 1,0 miljoner
- gång- och cykelväg Skaulo-Puoltikasvaara, 1,5 miljoner
- anläggningar för friidrotten, 2,4 miljoner
- fortsättning utbyggnaden av skytteanläggningen, 2,0 miljoner
- Tjuonajokk vildmarkscamp, 3,0 miljoner
- ny bokbuss, 1,1 miljoner

Personalbudgeten innehåller 84 tjänster. Därav är 42,53 tjänster inrättade inom hemtjänsten och 10,75 tjänster inom alkoholpolitiska programmet genom en omvandling av hemtjänsttjänster till fasta tjänster. Men det är trots allt 30-talet nya tjänster som finansieras med nya resurser. Till förbättringar av arbetsmiljön satsas 1,0 miljoner.

Avslutningsvis — ett starkt budgetförslag med tyngdpunkten på de prioriterade områdena **sysselsättning, äldreomsorg och utbildningen**.

Alla dessa satsningar kan vi göra om vi gör en rimlig nyuppläggning och utan att höja skatten samt dessutom behålla en god likviditet för att därigenom ha en bra ekonomisk handlingsberedskap för framtiden.

Med en socialdemokratisk ledning gör vi en redan bra kommun bättre.

ULF SUNDBERG

100 år för Sverige

Samtidigt som ett nytt decennium rings in saluterar LKAB sin 100-åriga tillvaro med jättefyrvärkerier i Malmberget, Kiruna, Luleå och Narvik. Kanske också i Stockholm. Där skulle en nattshow märkas mest och en maximal effekt är vad de stjärnkonsulter i Stockholm som styr detta jubileum är ute efter. 100-årsfirandet blir samtidigt en goodwill-satsning som ska ge framtida utdelning.

Vad som kommer att hända under jubileumsåret är när detta skrivs i slutet av november en rätt väl bevarad hemlighet. Några detaljer har inte släppts från den kommitté som tillsammans med konsulterna håller i trådarna. Men att jubileumsstarten kommer att markeras med stora fyrvärkerier är alltså klart. Liksom att kunder, samhällets toppar och anställda bjuds på en jättefest fördelad på tre orter veckan före midsommar. Med kungen och drottningen som främsta hedersgäster.

LKAB-ledningen förklarade på ett tidigt skede att jubiléet inte skulle bli något turistjippo. I klartext innebar väl den programförklaringen att uppläggningsplanerna för jubiléet 1988 inte skulle kopieras. SJ Malm-

banan gick under jubileumsåret 1988 in och sponsrade en rad olika arrangemang. Det kommer LKAB inte att göra i samma utsträckning. Till många norrbottniska organisationer besvikelse.

100 år för Sverige. Så lyder jubiléets stolta devis. En devis som under året kommer att pryda affischer, brevmärken, bokomslag och mycket annat. Den kombineras med en jubileumslogga framtagen med dator och med tredimensionell effekt. Det gamla hederliga järnmärket med en invändig fjällkontur dög inte i sammanhanget.

Det finns kanske en och annan som undrar över varför LKAB 100-årsjubilerar 1990. I Kiruna började bolaget bryta malm först 1899 och i Malmberget kom gruvorna i LKAB:s ägo först 1903. Men ett historiskt faktum är att LKAB såg dagens ljus den 24 oktober 1890. Att det dröjde nästan tio år innan verksamheten kom igång berodde helt enkelt på att det behövdes en järnväg för att forsla kirunamalmen till utskepningshamnarna. Och den började byggas först 1898.

Ansvarig utgivare: Ralph Forsberg
Redaktör: Åke Barck
Produktion: Mediafolket AB
Tryck: Malmfältens Grafiska AB
Nästa nummer utkommer i mars

Innehållet får gärna citeras bara källan uppges

En stark budget utan skattelyft

Gällivare har fortfarande hygglig ekonomi. Visserligen tullas de likvida tillgångarna på närmare 20 miljoner nästa år, men skatten behöver inte höjas och lånesumman ökar inte. Det finns kommunala politiker som menar att skatten till och med borde kunna sänkas. Och budgeten för 1990 betecknas av de flesta som stark. Även om det som vanligt finns smärre åsiktsskillnader när det gäller hur slantarna bör användas.

— Vi ligger onekligen rätt bra till, men det finns också små orosmoln vid horisonten. De likvida medlen minskar rätt snabbt. 1988 förfogade vi över 130 miljoner och nu är vi nere i drygt 90. Om ett år har tillgångarna minskat med ytterligare 20 miljoner och då är vi nästan vid den gräns på 60–70 miljoner som en kommun bör ha i bakfickan.

Det säger kommunens nye kanslichef Ralph Forsberg, som just nu också håller i de ekonomiska frågorna. Någon ekonomischef finns ju inte för tillfället.

Gällivare kommun kommer att sätta sprätt på närmare 400 miljoner under 1990. För investeringar har avsatts 73 miljoner. Det är en hög siffra trots en mycket kraftig prutning. När budgetberedarna började sitt arbete hade de från nämnder och styrelser fått in äskanden på drygt 129 miljoner. Rödpenan gick alltså varm under arbetets gång. Nästan hälften av de föreslagna investeringarna sköts på framtiden.

Fritidsnämnden drabbades procentuellt sett värst. Av tänkta 24 miljoner gick bara fyra igenom. De verkligt stora projekten ställdes över. Fritidsnämnden ville bland annat ha pengar till en sporthall i Gällivare. Den beräknas kosta 35 miljoner. Nu kom den inte alls med under planperioden, som omfattar de närmaste tre åren.

Lika illa gick det för den tänkta utbyggnaden av rikhuset med ett tiotal stallboxar. Den blir inte heller av förrän tidigast 1993. Flyttades fram ett år gjorde ombyggnaden av simhallarna i Gällivare och Malmberget.

Några miljoner går dock till fritiden. Skytteanläggningen ska byggas vidare de två närmaste åren och det kostar sex miljoner. Och Tallbacka idrottsplats ska kompletteras med banor för friidrott. Dessutom byggs ju en hoppbacke i vinter och den kräver mer pengar än man från början räknat med.

□ INGA CAMPINGPENGAR

Ett bakslag för de turismansvariga var förstås att pengarna till en utbyggnad av Gällivares campingplats ströks. Här skulle det behövas omkring sex miljoner. Men lottlös blev för den skull inte turismen. I Kåkstan byggs det vidare trots motstånd från några partier och i Tjuonajokk ska det bland annat byggas personalbostäder. Det är investeringar på omkring åtta miljoner.

Skolan fick sin önskelista nedbantad från 51 till 34 miljoner, men kan i alla fall fullfölja planerna på om- och tillbyggnader av Vällkommaskolan och Bäckskolan, den omdiskuterade gymnastiksalen i Mariaskolan och nya förskolor i Ullatti och vid Bäckskolan. Men en hel del projekt blev också framflyttade. Hit hör Valpens daghem samt förskola och daghem i Nat-tavaara.

□ NY BOKBUSS

Kulturen tar inte särskilt stor del av den stora kakan, men här fick man i slutändan en påbackning på drygt en miljon. Det är pengar som ska användas till en ny bokbuss. Den gamla är i dåligt skick trots en renovering för 100 000 kronor.

Bland investeringarna ska också nämnas en ny växel i kommunhuset. När den är helt installerad om två år är kostnaden uppe i sju miljoner. En dryg miljon ska också användas till slutförandet av kommunens datorisering.

En snabbare upprustning av VA-nätet efterlystes under budgetarbets gång. Nu ska 2,2 miljoner användas till en kartläggning av upprustningsbehovet. En miljon anslags också till VA-arbeten och då i huvudsak på landsbygden.

□ SOCIALEN I TÄTEN

På driftsidan passeras nu 300-miljonersvallen. Kostnaden beräknas bli 310 miljoner. Mycket pengar alltså, men så är också Gällivare kommun ett storföretag som sysselsätter närmare 2 000 personer. Under 1990 tillkommer ett 30-tal nya tjänster. Några tjänster dras också in.

RALPH HAR ÅTERVÄNT

Sedan förra numret av kommunbladet kom ut har Gällivare fått en ny kanslichef. Han heter Ralph Forsberg och är också tidningens ansvarige utgivare. Och håller i dagsläget också i den stora ekonomiska kakan. Ralph har alltså det han gör i sitt nya arbete.

— Det har i varje fall det goda med sig att jag snabbt har kunnat sätta mig in i de olika förvaltningarnas verksamheter, säger han.

Ralph Forsberg är född i Malmberget, men det här är hans första jobb i kommunen. Efter lumpen hamnade han i Umeå där han först pluggade och sedan arbetade fem år för socialstyrelsen som samordnare och utredare. Sedan hamnade han i Vilhelmina. Först som kommunsekreterare och sedan som kanslichef.

— Jag har hittills suttit fem år på alla mina jobb, men när jag nu har flyttat hem hoppas jag att den serien bryts, säger han. Nu är jag ju tillbaka i min födelsebygd. Och så har jag ju fina möjligheter att syssla med utförsäkning, som är mitt stora intresse.

INVESTERINGSBUDGET

Skolstyrelse	34.453.000
Socialnämnd	1.090.000
Fritidsnämnd	4.208.000
Kulturnämnd	1.275.000
Ränningsnämnd	284.000
Kommunstyrelse	31.641.000

DRIFTBUDGET

Kommunstyrelse	91.477.000
Byggnadsnämnd	3.308.000
Konsumentnämnd	304.000
Trafiknämnd	157.000
Fritidsnämnd	15.776.000
Kulturnämnd	7.426.000
Skolstyrelse	76.231.000
Socialnämnd	104.682.000
Miljö-hälsoskydd	1.490.000
Räddningsnämnd	9.265.000

Socialen gör av med mesta pengarna, totalt 105 miljoner. Närmast kommer kommunstyrelsen med 90 och skolstyrelsen med 76 miljoner. Utslaget ökar utgifterna på driftsidan med fyra procent jämfört med 1989.

Investeringarna och driften kostar tillsammans 383 miljoner. Men kommunens utgifter är större än så. Till kostnaderna ska också räknas avskrivningarna som uppgår till 124 miljoner.

Kommunen klarar alla dessa utgifter utan att höja skatten. Och dessutom utan att höja den totala lånesumman på 164 miljoner. Visserligen kommer elva miljoner att lånas upp, men det är pengar som ska användas till en amortering av lånen.

Trots de ständigt ökande utgifterna kan man alltså slå fast att kommunens ekonomiska ställning är relativt god. Visst har stora prutningar gjorts på investeringssidan, men satsningen här är ändå en av de största genom åren.

Färre turister men turer och fjällen lockar

Norrbottnen har inte haft någon riktig bra turistssommar i år. Den kurva som länge pekats tämligen brant uppåt har inte bara planat ut utan också hamnat i en svag nerförsbacke. Gällivare är tyvärr inget undantag.

— Beläggningen har minskat både på campingplatsen och hotellen, men vi har trots allt klarat oss bättre än många andra kommuner, säger turistchefen Jan Hardell. I stort kan vi vara rätt nöjda med den sommar som var. Fjällturismen har ökat rätt märkligt och våra guideade turer visar upp plussiffror över nästan hela linjen.

Att turistströmmen i stort inte har ökat har säkert flera förklaringar. Det fina vädret i landets södra delar är en.

— Men vi ska också komma ihåg att Gällivare inte har kunnat locka med några stora arrangemang i stil med Malmbergets 100-årsfirande och kåkstens invigning, säger Hardell.

Det är inga katastrofala minussiffror som redovisas. Campingen och Dundrets husvagnsparkering tappade under sommaren drygt 3.000 gästnätter. Det betyder en minskning med 12 procent.

— Men det innebär inte att turismens har minskat med 12 procent, menar Hardell. Campingens minussiffra beror nog till stor del på att den börjar ha dålig standard. Den behöver helt enkelt fräschas upp.

Betydligt trevligare statistik har turistbyrån, där man under sommaren räknade in hela 70.000 besökare. Det är i stort sett dubbelt så många som både 1987 och 1988.

— Dessutom har vi haft bemannade "vägtullar" i både Lappesuando och Skrovén, säger Hardell. Här har många bilturister stannat upp. Vi uppskattar besökarna i Lappesuando till omkring 7.500 och i Skrovén till närmare 5.000. Det är siffror som talar för att det blir en fortsättning på denna verksamhet.

En riktig hårdsatsning gjordes i år på de guideade turerna. Den satsningen gav resultat. Totalt deltog 3.731 personer i de olika utflykterna och det är en ökning med hela 26 procent.

Poppis gruvtur

Att gruvorna, fjällen och midnattssolen lockar framgår klart av "tursiffrorna". Den nya, spännande gruvturen har lockat mest. 1.407 personer har följt med ner i underjorden. Det betyder att bussarna har varit riktigt välfyllda. Snittet per tur är 36 personer.

— Men också Aitikturen har varit mycket attraktiv, säger Hardell. Den har vi nu för första gången kört i egen regi. Närmare 600 personer har varit med och det tycker vi är en fin siffra.

Midnattssolsturen har inte riktigt kommit upp i sina normala höjder. Den har faktiskt ett li-

Stänger för tidigt

Varför slår kåkstan och hembygdsområdet igen så tidigt? Många turister har ställt den frågan. Förmodligen också en och annan kommuninvånare. Turistsäsongen bör rimligtvis inte vara slut andra veckan i augusti.

— Visst stängde vi alldeles för snabbt i år, men det var ingen planeringsmiss, säger Lars Israelsson. Den enkla förklaringen är att vi inte har råd att ha öppet längre. Vi är nästan helt beroende av feriepersonal för att hålla anläggningen igång och ferieungdomar kunde vi år utnyttja bara åtta veckor. Efter den perioden hade vi att välja på att köra vidare med begränsade aktiviteter och att stänga. Nästa år måste vi hitta en annan lösning. Vi måste helt enkelt försöka ha öppet hela sommaren.

Kåkstan har i sommar räknat in drygt 35.000 besökare. Det är bara hälften jämfört med 1988, när inte minst invigningen och Malmbergets jubileumsfirande drog upp siffrorna rejält. Liksom nyhetens behag. Men den tidiga stängningen har säkert också gjort sitt till.

tet minus jämfört med 1988 och har i det närmaste halverats jämfört med 1987. Det är en tillbakagång som kanske måste skyllas på vädret.

Ett riktigt uppsving har däremot Sjöfallsturen gjort. Sju praktiskt taget fulla bussar har körts och deltagarna har varit mycket nöjda. Det visar inte minst de enkätsvar som kommit in. Någon menar dock att programmet är för komprimerat och att det borde spridas över två dagar.

Kulturen svek

De flesta turerna har alltså gått mycket bra, men det finns också ett par undantag. Den kulturhistoriska resan blev näst intill en flop. De 18 turerna hade ett snitt på bara sju deltagare. Inte heller Vildmarksturen och Klondyketuren har varit så attraktiva som man hoppats på. Knappt 100 personer deltog i dessa båda turer. Men så ställdes de också in i augusti.

Fjällen har i sommar lockat som kanske aldrig förr. Man tippar att det beror på TV:s uppmärksammade programserie från Kungsleden. Hur som helst — det har kryllat av folk i fjällen. Plus-siffrorna är kraftiga överallt. På många håll rör det sig om öknings med 20-25 procent. I Sjöfallet ökade campingen med 3.000 gästnätter och rumsuthyrningen med 500. Ritsem och Saltoluokta redovisar ungefär liknande siffror.

— I stort måste vi vara nöjda med säsongen, menar Hardell. Vi hade ju trots allt en del motigheter som säkert drog ner siffrorna en del. Jag tänker på vädret som var betydligt sämre än året innan och på att vår flygplats var stängd i sju långa veckor. Trots det har vi kunnat hålla ställningarna riktigt bra. Vi har som sagt klarat oss betydligt bättre än många andra kommuner i länet.

Frida pluggar engelska

I förra numret skrev vi om Frida Johansson och de andra alerta medlemmarna i Skrovénbygdens Fritids- och friskvårdsförening. De bestämde sig i våras för att ta hand om den nya mottagningsstationen för turister vid Skrovén. Det var ett lyckosamt beslut för alla parter. Turisterna har trivts och byborna fick blodad tand. Därför läser Frida och fler med henne engelska i vinter.

FRIDA JOHANSSON

— Vi fortsätter gärna nästa sommar och då ska vi kunna förstå också de utländska turisterna lite bättre, säger Frida. Man klarar sig visserligen rätt bra med händer och fötter, men att kunna lite engelska skadar ju inte. Därför har vår förening kört igång en studiecirkel och den har fin anslutning.

Närmare 5.000 turister lär ha stannat upp vid Skrovén under den månad mottagningen var igång.

— Många som kom kunde vi intressera för ett stopp i Gällivare. De hade annars tänkt sig köra direkt till Kiruna eller Nordnorge. Lite nytta torde vi alltså ha gjort och när vi nu är varma i kläderna ska det förhoppningsvis gå ännu bättre nästa sommar. Annars överträffade första sommaren alla våra förväntningar. Föreningen har exempelvis tjänat en bra slant på försäljningen och det är pengar som vi verkligen behöver.

Mottagningsstationen i Skrovén var öppen enbart i juli. Det var enligt Frida en för kort period:

— Turisterna kommer betydligt tidigare och därför bör vi nog finnas på plats redan vid midsommartid. Dessutom borde det nog vara öppet en bit in i augusti, men det klarar vi inte av rent praktiska skäl. Det finns nämligen ingen elström på rastplatsen vid Skrovén. Det borde vi få snarast möjligt. I somras löste vi problemet genom att hyra ett litet elverk, men det räckte bara till att hålla kökplatta, kylskåp och glassfrys igång.

Att skrovénborna gjort nytta är turistchefen Jan Hardell den förste att intyga:

— De har gjort ett fantastiskt fint jobb. Turisterna har blivit trevligt mottagna redan vid kommungränsen och det är förstås viktigt. Vi vet också att många som tänkt åka värdshus förbi har styrts till Gällivare av skrovénborna.

Att det blir en fortsättning nästa sommar är redan klart. Och då ska Frida och hennes vänner kunna hälsa besökarna välkomna också på engelska när så behövs.

Vad fritidsföreningen ska göra med de pengar som sommarens ideella arbete har gett är ännu inte bestämt. Kanske går de till en utbyggnad av föreningslokalen eller kanske till en gemensam resa.

● Gällivare har fått en landsbygdskommitté med Valter Wågman som ordförande. Kommitténs uppgift är att skapa ett program för landsbygdens utveckling. Den kom till efter en motion av Lennart Backman, som menar att utvecklingen för landsbygden är oroande. Befolkningen minskar stadigt och medelåldern börjar vara mycket hög. Med hänvisning till bland annat kampanjen "Hela Sverige ska leva" menade Backman i sin motion att det är hög tid att ta fram ett långsiktigt utvecklingsprogram. Det är den saken landsbygdskommittén nu tar itu med. Vi återkommer när det programmet börjar ta form.

Storsatsning på hemvändare

Hemvänderarrangemang har vi hört talas om förr. I Gällivare har idén redan provats. Det var när Malmberget fyllde 100 årsmotstånd. Nu är det meningen att idén ska testas i en brett upplagd kampanj. Den sträcker sig över flera år och ska bli länsomfattande. 1992 är det meningen att det ska bjudas på en Grand Finale och då ska inte mindre än 90 000 flyktade norrbottningar bjudas hem.

— Förberedelserna är ännu i sin linda och därför är det för tidigt att gå ut med några detaljer, säger Gällivare turistchef Jan Hardell. Så mycket är i alla fall klart att det ska

bli en bred satsning som inte bara inriktar sig på turismen. Målsättningen är att den också ska tillföra länet nya verksamheter och ökad arbetskraft. Näringslivet och turismen kommer alltså att gå hand i hand.

Gällivare kommer förstås att vara med i kampanjen och ordnar en första hemvändervecka i början av juli 1990. Den ska omfatta släkttreffar, temedagar, företagsbesök och aktiviteter av olika slag. Veckan avslutas med en fest i Malmberget.

— Går det som vi tänkt oss får kampanjen ett eget kansli i Gällivare, säger Hardell. En av de viktigaste uppgifterna blir att hålla

kontinuerlig kontakt med de många utflyttade gällivareborna. Det kan man exempelvis göra med hjälp av en tidning som kommer ut med jämna mellanrum och som berättar om vad som händer och sker i Gällivare.

Kampanjen blir som sagt länsomfattande och en del aktiviteter blir därför gemensamma för de kommuner som är med. Men kommunerna ska under hela kampanjperioden också ordna lokala program. I Gällivare har förberedelserna hunnit så långt att en arbetsplan skissats upp.

Kåkstan måste rivas!

Just när denna tidning skulle gå i press kom det överraskande beskedet — Kåkstan måste rivas! Beskedet slog bokstavligen ner som en bomb i fullmäktige den 28 november. Det lämnades när pengarna till en fortsatt utbyggnad skulle tillstyrkas. Nu blir det givetvis ingen fortsättning i dagsläget.

Det är LKAB som sätter stopp för expansionen. Kåkstan hamnar inom Kaptens rasriskområde tidigare än beräknat. Därför måste det populära kulturområdet bort senast 1991.

För kommunen kom naturligtvis LKAB:s besked som en kaddusch. Det område som kåkstan byggts upp på hade nämligen arrenderats fram till 1997. Nu bryter alltså LKAB kontraktet och det kommer förmodligen att resultera i skadeståndskrav.

Nu diskuteras en återuppbyggnad av Kåkstan på annan plats. En fullmäktigedebatten nämndes Tippsta som reträttplats. En flyttning innebär tyvärr att en stor del av den historiska grundern går förlorad. Den nu restaurerade Västerlånggatan är en nästan exakt kopia på den som en gång fanns. Byggnaderna står helt enkelt på de ursprungliga grunderna.

Att flytta Kåkstan är en nödlösning. Men är nog trots det ett vettigare alternativ än att skrota hela projektet. Kåkstan är redan nu en attraktion och skulle med planerade utbyggnader bli det ännu högre grad.

Elvy och Ulla-Britt är "Årets företagare"

Hos Malmbergsbagaren har man satsat hårt på en hypermodern maskinpark. 1,6 miljoner har investerats. Limporna bakas nu på löpande band och vid maskinerna återfinns oftast Ulla-Britt Yngström och Elvy Åhult tillsammans med sina män.

Ulla-Britt Yngström hade jobbat många år på Limpsmedjan när ägaren blev sjuk och bestämde sig för att avveckla företaget. Ulla-Britt riskerade att bli av med sitt arbete och tyckte att det var en situation som hon borde göra något åt. Det gjorde hon också. Ulla-Britt Yngström köpte helt enkelt bageriet.

Det har gått fem år sedan dess. Ulla-Britt Yngström har hunnit ta över även Malmbergsbagaren och fick samtidigt också en kompanjon — Elvy Åhult.

Dessa båda damer har utvecklat Malmbergsbagaren till ett mycket modernt bageri, som sysselsätter ett tiotal personer. De jobbar hårt och framgångsrikt och det är en av anledningarna till att Ulla-Britt och Elvy utnämns till årets företagare i Gällivare.

Utmärkelsen sätter de stort värde på. — Vi blev jättegglada när vi fick veta att valet fallit på oss, säger Elvy. Det hade vi inte ens vågat drömma om. Förhoppningsvis ska utnämningen kunna ge oss ännu mer vind i seglen. Vi har ju helt plötsligt fått en hel del publicitet. Och även om vi stadigt har ökat omsättningen sedan vi tog över är ju inte taket nått. Vi har kapacitet för betydligt större produktion än vi har idag.

Ulla-Britt och Elvy har ett centralt läge vid Torget i Malmberget. Där har lokalerna rustats upp och byggts till med 140 kvadratmeter. Och för två år sedan rensades de gamla maskinerna bort och ersattes med nya.

— Vi har nu en mycket modern maskinpark och därför också en effektiv produktionsapparat, säger Ulla-Britt. Men den satsningen har naturligtvis kostat stora pengar. I maskiner har vi investerat 1,6 miljoner kronor.

Malmbergsbagaren är ett genuint familjeföretag. Ulla-Britt och Elvy har sedan några år hjälp av sina män, som bytt ut gruvan och maskincentralen mot bagerilokalen.

— Eftersom bageriet är igång nästan dygnet om får vi verkligen ligga i, säger de belönade damerna. Vi jobbar natt varannan vecka. Ja, under semesterperioden kan det bli tre nattveckor i sträck. Det är förstås jobbigt, men eftersom arbetet ger resultat är det samtidigt stimulerande. Men visst blir man uppbounden. Vi har själva hand om också allt pappersarbete och när vi inte är i bageriet får vi därför jobba med saker som bokföring, fakturering, löner och en massa annat. Nu funderar vi faktiskt på att skaffa en dataanläggning för att förenkla den delen av verksamheten en smula.

Malmbergsbagaren har en omfattande produktion. Sortimentet omfattar omkring 200 olika brödsorter.

— Det låter onekligen mycket, men eftersom

vi levererar bröd till flera restauranger måste vi ha ett brett sortiment, säger Elvy. Dessutom har vi egen brödbutik.

Malmbergsbagaren har till stor del en fast kundkrets. Leveranserna går i huvudsak till ICA-butikerna, landstinget, kommunen, LKAB och de större hotellen.

Kunderna är spridda över nästan hela kommunen, men distributionen är ändå inget problem. Företaget har ingen egen bil numera. Allt bröd körs ut av Hit och Dit och det har visat sig vara en rationell och effektiv distributionskanal. Alla kunder får pinfärskt bröd. Och dessutom bröd utan konserveringstillätsatser.

Som alla andra bagerier har också Malmbergsbagaren sina specialiteter.

— Mosebackelimpan har exempelvis slagit ordentligt, säger Elvy. Det är en "hälsolimpa" som säljs mycket bra.

Malmbergsbagaren omsätter i år omkring fyra miljoner kronor. Under de fem år som gått har omsättningen hela tiden ökat. Och taket är som sagt ännu inte nått.

— Med lite bättre marknadsföring kan vi kanske få ännu bättre snurr på hjulen. Hittills har vi legat ganska lågt på det området.

Men hjulen har ändå snurrat så bra att Elvy och Ulla-Britt nu kan skryta med att vara årets företagare i kommunen. Det är Företagareförbundet som står bakom utmärkelsen, som nu delats ut för fjärde gången i Gällivare.

LKAB
100 ÅR

Mycket har hänt under de 100 år som LKAB haft intressen att bevaka i Norrbotten. På det tekniska området har utvecklingen varit svindlande. I gruvorna har malmtägen länge gått obemannade och nu kan också borrnig och lastning skötas från ett kontrollrum. Den moderna tekniken används överallt för att produktionsapparaten ska bli så effektiv som möjligt. bilden nedan illustrerar den saken bra. Här används laserteknik istället för gamla hederliga avvägningsinstrument.

Malmfältens gruvor har fått lämna ifrån sig imponerande mängder malm under de år som gått. Av en slump som faktiskt verkar välregiserad kommer LKAB under jubileumsåret att passera miljardgränsen när det gäller antalet levererade malmtön. Man räknar med att gränsen nås i samma veva som de stora jubileumsfesterna ordnas.

Kommunens dominerande företag kommer nästa år att dra blickarna till sig mer än vanligt. 1990 fyller nämligen LKAB 100 år. Det jubileet kommer att firas som det anställas Europas största producent av järnmalm.

En speciell kommitté har sedan snart ett år förberett jubileet. Mycket kommer att hända, men detaljerna har kommittén ännu inte avslöjat. Den har nöjt sig med att glänta en smula på förlåten. Vi vet att de anställda kommer att få dela på större delen av jubileumskakan. De SSAB-aktier som blir deras present står för den i särklass största posten i budgeten. Men slantarna ska också räckas till stora festligheter, fyrverkerier, sponsoring av arrangemang, jubileumsbok och goodwill-satsningar.

Den stora jubileumsfesten är inplanerad i mitten av juni. Eller rättare sagt — festerna. Det blir nämligen fester i både Kiruna, Malmberget och Narvik samma dag. De många gästerna ska samlas i Kiruna.

Ett jubileum som kommer att märkas

Valet av Kiruna som jubileets centralort är ur historiskt perspektiv välmotiverat. Det var ägarna till de rika inmutningarna i lägfjällen Kirunavaara och Luossavaara som bildade LKAB. Deras namn var Robert Schoug och Alrik Ljunggren. Ja, den sistnämnde hann förstås inte uppleva bolagsbildningen. Han dog 1889 och sönerna övertog inmutningarna. Carl Johan Ljunggren blev LKAB:s förste direktör.

Det var alltså kirunamalmerna som var målet när LKAB bildades den 24 oktober 1990. Då var malmbergsgruvorna redan igång, men verksamheten gick vid denna tidpunkt på sparlåga. De engelska järnvägsbyggarna och gruvägarna hade av ekonomiska skäl tvingats lämna arénan och arbetsstyrkan uppgick bara till ett 80-tal personer.

Det var inte LKAB som tog vid efter engelsmännen. Det gjorde Aktiebolaget Gällivare Malmfält (AGM) som bildades 1891. Huvudintressenter i det företaget var den driftige kon-

suln Gustaf Broms och den lika driftige Luleåbon Carl Otto Bergman, som ofta brukade kallas för Norrbottenskungen.

Han köpte LKAB

Någon konkurrens från LKAB hade inte dess herrar i starten. Som bolag var visserligen LKAB året äldre än AGM, men LKAB var i flera år i huvudsak ett "pappersföretag". Någon gruvbrytning kunde det inte bli tal om förrän järnvägen dragits från Gällivare förbi Kiruna och vidare till atlantkusten. Gustaf Broms var på det klara med att LKAB när järnvägen byggts, skulle bli en svår, ja, kanske övermäktig konkurrent. Det var ju i Kiruna de verkligt stora malmtillgångarna fanns. Broms löste problemet på ett både praktiskt och smart sätt. Han köpte helt enkelt upp aktiemajoriteten i LKAB. När riksdagen 1898 efter mycken vända beslut att staten skulle svara för malmbanans fortsättning var det alltså AGM och Broms som kontrollerade också kirunamalmerna.

Gränges tog vid

Som så många andra av de norrbottniska pionjärerna kom också Gustaf Broms på ekonomiskt obestånd. Hans AGM hamnade på ruinen brant och var på vippen att övergå i utländsk ägo när det då relativt obetydliga Grängesbolaget 1903 överraskande köpte up LKAB.

Gränges blev kvar i Lappland i 54 långa år men delade från 1907 ägarskapet med stater. 1957 köptes Gränges ut för närmare en miljard kronor och efter den affären var LKAB helstatligt. Gränges investerade för sin del en stor del av köpeskillingen i det liberianska Lamco projektet.

Som bolag fyller alltså LKAB 100 år 1990. Som malmproducerande företag är LKAB:s ålder 90 år. Gruvdriften kom som sagt inte igång förrän järnvägen var klar till Kiruna.

Det är väldiga mängder malm som brutits och sålts under de år som gått. Den totala produktionen är snart uppe i en miljard ton därav omkring 270 miljoner ton i Malmberget.

LKAB var länge Malmfältens i särklass största arbetsgivare. Som mest hade bolaget 8.290 anställda. Det var 1961. När den stora krisen började 1975 var styrkan nästan lika stor. Sedan dess har den mer än halverats. LKAB har nu omkring 3.600 anställda därav ett tusental i Malmberget. Det betyder att bland annat kommunen med sina 1.600 anställda är en betydligt större arbetsgivare.

SLUT PÅ PROVISORIER I RITSEM

Nu byggs det i de populära utflyktsmålen vid Sjöfallsleden. Både Ritsem och Stora Sjöfallet får nya servicebyggnader. I Ritsem satsar kommunen dessutom på ny va-anläggning och husvagnsplatser. Det är en rejäl satsning. Totalt beräknas den säsongen börjar i februari. Det är den stora rushen. I Ritsem och Sjöfallet är värvintern högsäsong. Då strömmar pimpelfiskarna till från när och fjärran.

Ritsem är nog det populäraste målet, men här har man hittills fått hanka sig fram med provisoriska lösningar. Det gäller inte minst den sanitära sidan. Avlopp har saknats helt och hållet.

17 miljoner investeras i nybyggen

Nu byggs både nytt vattenverk och en reningsanläggning. Samtidigt spikas det på en servicebyggnad som ska inrymma bland annat bastu, tvätt och butik. Dessutom förses husvagnsparkering med eluttag. I den etapp som blir klar i vinter ställs 100 husvagnsplatser i ordning. Om två år ska det bli ytterligare 100.

— Den mest kostnadskrävande biten är avloppsdelen, säger Lage Backe. I Ritsem byggs ett reningsverk som uppfyller högt ställda krav. Det är av en helt ny modell för våra trakter. Reningen görs i så kallade markbäddar. Den modellen är inte bara praktisk och effektiv, den är dessutom miljövänlig.

Va-satsningen i Ritsem kostar närmare nio miljoner kronor. Reningsverket är den dyraste biten. Dessutom ska omkring 900 meter ledningar dras.

Glad för den utbyggnad som nu görs är förstås Inger Junkka, turismansvarig på kommunen.

— Nu får vi en fullvärdig husvagnsplats också i Ritsem och kan därför ge gästerna fullgod service, säger hon. Men på värvintern blir det förstås trångt även i fortsättningen. Ritsem är ju mycket populärt under pimpelsäsongen. Vad som skulle behövas är ordentliga parkeringsutrymmen även för dagsbesökare. Det är ju nationalpark.

Det är som sagt värvintern som är mest attraktiv längs Sjöfallsleden. På helgerna kan man då räkna ihop 600-800 personer i hotellrum, husvagnar och arkar.

På sommaren är rusningen inte lika markant, men i år har man onekligen haft ett rejält uppsving.

Inger Junkka:

Värvintern är den stora säsongen i anläggningarna längs Sjöfallsleden. Då lockar i första hand pimpelfiske. Men allt fler turister kommer också sommartid. Det visar årets statistik med plussiffror över hela linjen.

— I Sjöfallet ökade vi med 2.500 gästnätter på husvagnsparkeringen och 2.000 på hotellsidan. Och trots begränsade möjligheter i Ritsem har vi ett plus på drygt 1.000 gästnätter också där. Fjällturismen var helt enkelt sommarens stora glädjeämne. Ökningen märks på många sätt. Busstrafiken har efter fem års kräftgång

åter fått vind i seglen. Och det trots att också bilturisterna har varit fler än tidigare.

Den är förresten inte bara i Ritsem det byggs just nu. Också Sjöfallet får en ny servicebyggnad.

— Förhoppningsvis ska allt vara klart när vi slår upp portarna i februari, säger Inger Junkka.

Nästa höst finns det också en hoppbacke på Dundret. Den byggs mellan Björnfällan och Soldalsliften och blir vad man skulle kunna kalla en naturbacke.

Den ska locka även eliten

Som vintersportcentrum är Dundret nästan komplett. Vad som saknas är bobbana och hoppbacke.

Om ett år finns också en hoppbacke. Den ska byggas i vinter och optimisterna hade kalkylerat med premiärtävling redan i april.

— Men så snabbt går det inte att bygga en hoppbacke, säger Lage Backe på tekniska kontoret. Det är enorma mängder berg och jord som ska schaktas bort och flyttas. Men när snön börjar dala nästa höst ska också backhopparna kunna samlas på Dundret.

Dundrets hoppbacke kommer inte att se ut som andra hoppbackar. Den får nämligen ingen tornkonstruktion.

— Vi utnyttjar bergets naturliga lutning och därför behöver vi bara bygga en mindre ramp längst upp i överbacken, säger Lage Backe. Men det underlättar egentligen inte arbetet med backen. Nu får vi istället göra mycket omfattande schaktningar och utfyllningar. Totalt ska 27.000 kubikmeter berg och jord bort. Det är en ansenlig mängd. Skulle vi lagra schaktmassorna på en yta som motsvarar en normalvilla får vi ett 150 meter högt berg.

Hoppbacken placeras på bekvämt avstånd från Dundrets stugby. Avståndet hit är lite drygt 500 meter.

— Placeringen har bestämts efter omfattande tekniska undersökningar, säger Backe. Vindmätningarna har spelat en avgörande roll. I backhoppning har ju vindarna stor betydelse och därför gäller det att undvika utsatta lägen. Det har vi gjort. Ätminstone teoretiskt. Men av

ståndet till Dundrets övriga anläggningar har förstås också påverkat placeringen. Vi bygger ju ingen riktig bilväg till hoppbacken och därför måste det finnas parkeringsplatser så nära som möjligt.

Vad Dundret får är en så kallad 70-metersbacke. Men det innebär inte som de flesta säkert vet, att maxlängden blir 70 meter. Eliten kommer att skutta iväg 90 meter och förmodligen ännu längre när förutsättningarna är fina.

Och att vi kommer att få se elithoppare på Dundret är det ingen tvekan om. Lage Backe:

— På Dundret har vi snö tidigt och därför kan man räkna med att många kommer att förlänga försäsongsträningen hit. Någon sommarhoppning blir det däremot inte. Att förse backen med plastunderlag finns inte med i våra planer.

I första hand blir den nya anläggningen givetvis tummelplats för Koskullskulles många hoppare. Dundretbacken ger klubben helt andra möjligheter och det ska förhoppningsvis ge resultat på tävlingsidan. Det är också Koskullskulle AIF som ska ha hand om skötseln av backen.

Backen kommer enligt beräkningarna att kosta drygt tio miljoner kronor. För den summan får Gällivare en "vindsäker" backe av hög klass. Plus ett par mindre byggnader, en släplift och en provisorisk väg. Men den vägen kommer inte att hållas öppen vintertid. Hopparna — liksom publiken vid tävlingarna — får därför tra-ska de 500 metrarna från Björnfällan.

Gällivare redo för större plan

Nu är Gällivare flygplats redo att ta emot större flygplan. Det kan behövas. Trafiken ökar nämligen stadigt. 1980 bokfördes 22.000 passagerare i Gällivare. I fjol var man uppe i 75.000. Allt talar för att det blir lika många i år trots det långa sommars-toppet.

Det gäller att vara ute i tid om man ska ta flyget till och från Gällivare. Inte minst i anslutning till storhelger är de små SAAB-planen fullbokade långt i förväg.

— Vi försöker lösa problemet genom att sätta in extraplan, men måste ändå avvisa många som vill åka med, säger flygplanschefen Anders Kärrstedt. Ska vi klara trycket behövs det helt enkelt större plan. Det är därför banan har breddats.

Man kan snart sätta in Fokker-plan när det är högtryck i resandet. De har en helt annan kapacitet. En Fokker F 28 tar 80 passagerare mot Fairchildens 34.

— Med större plan kommer vi säkert att fortsätta den stadiga ökningen med tio procent om året, säger Kärrstedt. Dessutom kan vi göra direkturer till Stockholm med Fokkern. Det innebär en timmas tidsvinst för våra passagerare.

Sommarens utbyggnad innebar att banan breddats från 30 till 45 meter och att den så kallade stråkytan fördubblats. Det innebär att man på Gällivare flygplats nu kan ta emot en DC 9:a om det kniper. Men för den reguljära trafiken är det Fokker-plan som ska sättas in när topparna behöver kapas.

— Utbyggnaden gick mycket bra, säger Lage Backe på tekniska kontoret. Tidsprogrammet hölls med råge och det trots att arbetena utfördes under semesterperioden med alla de problem det innebar. Men entreprenörerna såg till att allting klaffade. Man lyckades få fram de 150 man som behövdes och hade dessutom tur med vädret.

Ur resandesynpunkt kom naturligtvis stoppet olägligt. Flygtrafiken på Gällivare flygplats stod stilla i sju veckor när turistanstormningen var som störst.

— Tyvärr var det nödvändigt att stoppet kom under turistsäsongen, säger Backe. Ett jobb av det här slaget måste utföras på sommaren. Asfaltering kräver bra väder.

Helt klar är dock inte utbyggnaden. Installationen av nya inflygningshjälpmedel avslutas i dagarna och till sommaren ska banan förstärkas med så kallad toppbeläggning. Det arbetet kräver dock inget stopp för trafiken.

Det är först när toppbeläggningen är gjord som Gällivare kan börja ta emot större flygplan. Flygplatsen måste vara helt utbyggd innan Luftfartsverket kan ge sitt klartecken.

Utbyggnaden kommer enligt beräkningarna att kosta 33,5 miljoner kronor. En stor del av den summan kan finansieras med statliga medel, men kommunen får också skjuta till en rejäl summa pengar. Hur mycket är inte riktigt klart, men den kommunal andelen kan bli 13 miljoner. Den summan minskar dock om LKAB, som man hoppas, ställer upp med ett bidrag.

Budget '89 PARTIERNAS

MODERATERNA

Sänk skatten!

Gällivare kommun har fortfarande god ekonomi. Budgeten för 1990 måste betecknas som stark. Trots att budgeten för 1989 tillförts miljoner i tilläggsanslag och kompletteringar är kommunens rörelsekapital för stort. Det beror främst på att skatteuttaget har varit för stort i flera år. Därför föreslår vi en skattesänkning med 50 öre. Från 17,55 till 17,05. Det skulle kosta 8,5 miljoner kronor.

Moderaterna vill prioritera sysselsättning, utbildning och omsorgen för äldre och handikappade. Vi har varit med i budgetberedningen och står bakom merparten av förslagen, exempelvis rejäla satsningar på skolan, vandanläggningar och flygplatsen.

Men vi driver också konsekvent de frågor som markerar den stora skillnaden mellan moderater och socialister — möjligheten att friköpa sin tomt, ökad entreprenadverksamhet och privatisering liksom alternativ inom barnomsorgen. Hit hör familjekooperativ verksamhet. Vi föreslår också försäljning av fastigheter som kommunen inte behöver och som är olönsamma.

I förhållande till majoritetsförslaget yrkar vi vidare att äldreomsorgen tillförs ytterligare 250 000 kronor främst till förbättrad avlösarservice och lika mycket till handikappomsorg-

ens avlösarservice och till insatser för att utveckla tal och annan kommunikation hos handikappade barn och ungdomar.

Vi yrkar vidare 200 000 kronor för att lösa akuta problem i grundskolorna, till sitttriktiga bord och bänkar till Välkommaskolan, en förbättring av Sjöparksskolans utemiljö redan 1990 och fria bussresor för eleverna på Mellanområdet en månad längre under den kalla årstiden.

Inom den allmänkulturella verksamheten föreslår vi höjda anslag till bland annat barnteater och folkmusik. Vidare vill vi att en inventering av kulturminnen på landsbygden görs under planperioden.

Vi yrkar också medel till upprustning av fler vägar liksom till en fortsatt utbyggnad av vagnätet i Tjautjasjaur, vars södra del fortfarande är eftersatt. Samlingslokaler i Markitta och Purnu finns också med bland våra förslag.

Och så bör Malmberget få ett skidstadion. Vi äskar projekteringspengar 1990. Däremot säger vi just nu nej till en fortsatt utbyggnad av Kåkstaden — den kostar 4 miljoner — med undantag för den så kallade Sandstedtska fastigheten, som bör få medel.

BIRGIT SANDAHL

Kommunen borde satsa mer på kulturen tycker moderaterna. Det gäller bland annat folkmusiken.

CENTERN

Satsa på vattnet!

Centern vill satsa mer pengar på en upprustning av vagnätet. Att "gräva ner pengar i baken" anser vi vara en lönsam investering. I Malmberget har man det senaste året haft ett illasmakande vatten och det beror på att ledningarna är gamla.

De som bor i Östra Malmberget tror att den dåliga kvaliteten på vattnet beror på att det finns en massa "blindtarmar" i rörsystemet på grund av Gropen och rivningen av fastigheter. I dessa ledningar är det säkert goda betingelser för bakterier.

Vattnet är vårt viktigaste livsmedel. Därför tycker vi att kommunen ska påskynda arbetet med att byta ut vagnätet. Det kostar pengar och dessa pengar har kommunen om vissa investeringar för fritidsverksamhet och kåkstaden senarelaggs.

När det gäller driftbudgeten vill centern av-sätta medel för insamling av papper och glas från hushållen. Dessutom bör kommunen samla in miljöfarliga avfall från alla en gång om året. Det är på tiden att vi i praktisk handling visar att vi vill värna om miljön i Friska Gällivare.

Vi vill också satsa mer pengar på vinterväghållningen. Det har varit mycket kritik mot snöröjningen och dessutom är den en betydelsefull trafiksäkerhetsfråga. Olyckor kostar stora pengar, som kanske inte direkt kan återfinnas i en kommunal budget. Utredningar har dock visat att samhällets kostnader för trafikolyckor är mycket stora.

GUN HUG

En rik partiflora

Det är nu tredje året som de olika partierna fått möjlighet att kommentera budgeten i Kommunbladet. Tidigare har de partier som varit representerade av ordinarie ledamöter i kommunstyrelsen fått chansen. Det var lite knepigare denna gång. Bara fyra partier har deltagit i budgetarbetet, men ytterligare några har fått tycka till. Dock inte alla. Utrymmet är begränsat. Tyvärr.

Gällivare har ju en ovanligt rik flora av politiska partier. Elva stycken

ställdes upp i det senaste valet och nio blev representerade i fullmäktige.

Socialdemokraterna är i särklass störst med sina 19 av 45 mandat. På andra plats kommer VPK med sju mandat. Moderaterna har fyra. Sedan är det jämnt värre.

Fem partier har två fullmäktigeplatser var — Förenade socialister, Gällivare Fria demokrater, Folkpartiet, Miljöpartiet och Centern. Det sista mandatet tillhör APK.

De partier som inte deltog i budgetarbetet har svårt att klara pressläggningstiden för denna tidning. Några lyckades. Vi saknar därför synpunkter från bara två håll.

SYN PÅ BUDGETEN

FRIA DEMOKRATERNA

Campingen först

Den budget som togs av kommunfullmäktige i november innehåller inga större sensationer, men får väl ändå betecknas som relativt stark.

Socialnämnden har fått en kraftig ramförstärkning. Det kravet togs enhälligt. Den sociala verksamheten drar onekliga stora pengar. Under förutsättning att pengarna används på rätt sätt är kostnaderna befogade. Vi måste slå vakt om den sociala välfärden i vårt samhälle. Här finns både äldreomsorgen, barnomsorgen och stödet till de svaga.

Den fortsatta satsningen på kåkstaden borde enligt vårt sätt att se det ha fått bero tills vidare. Pengarna kunde istället ha satsats på Kvarnors camping, som är i stort behov av en upprustning.

Vi tror att en upprustning av campingplatsen främjar den turistiska verksamheten mer än en satsning på kåkstaden. Här kunde man göra ett uppehåll i byggandet medan vi studerar dess värde för turismen. Besöksiffrorna för 1989 har som bekant varit betydligt lägre än året innan. Premiäråret lockade nyhetens behag också ortsborna till kåkstaden, men nu saknas tydligen intresset. Kvarnors camping hade inte samma nedgång. Där ökade istället besökarna.

Att inte Markitta, Palohuornas och Purnu fått pengar till samlingslokaler är beklagligt. Enligt vår uppfattning skulle pengar ha upptagits i budgeten så att vi undviker en segdragen be-

slutsvända när man i byarna får möjlighet att överta kommunala byggnader.

Det är också beklagligt att Alpens daghem inte får sin reparation utförd och att Sjöparksskolans 1,3 miljoner till en bättre utemiljö flyttas fram.

Vi tycker också att det är en långsökt förklaring att avvakta med anslaget till sammankopplingen av elljusspår till dess klarhet föreligger om ett eventuellt skidstadion i Malmberget. Det är långsökt av det enkla skälet att ett skidstadion inte finns med i verksamhetsplaneringen för 1990—1992.

IVAN SÖRBLOM

MILJÖPARTIET

Politiken är viktig

Miljöfrågorna måste ses i ett långsiktigt perspektiv. Vi behöver anställa människor med kompetens och tid att studera problemen med försurning av vatten och skog, de "sjuka husen", sopbergen, resursslöseriet, den smygande förgiftningen av våra livsmedel och föreslå ändringar så att något kan göras innan det är för sent.

Miljöpartiet kräver återvinning av papper och glas i kommunal regi. Vi har tidigare föreslagit att vi ska inrätta miljöstationer för miljöfarligt avfall. Som man redan gör i Luleå. Där kan man lämna nacklafta och skalarfång på bensinstationerna. Krångligare ska det inte behöva vara.

När det gäller arbetsmiljön vill vi satsa flera miljoner på förbättringar. Nedsänkningen av

stämningen gör att allt fler barn får allergiska besvär. Därför måste vi förbättra stämningen inom barnomsorgen. Vi behöver sanera Alpens daghem och reparera Triangelns daghem. Personalen behöver dessutom bättre spisar och skrivmaskiner för att kunna sköta sitt jobb. Vi vill också satsa pengar för att få bort dammet i slöjdsalarna och förbättra utemiljön för Sjöparksskolans elever.

När det gäller äldreomsorg, skolor och idrott är budgeten ganska hygglig. Vi vill att man ska satsa mer på kulturen, barnomsorgen och glesbygden. Däremot kan vi skjuta på miljoninvesteringar för flygplats och skytteanläggning. Vi har en bra ekonomi, men reserverna minskar. Därför ska vi inte diskutera en skattesänkning.

Åter till miljöfrågorna. Tyvärr förstår inte politikerna i Gällivare hur viktiga de är. Därför släpar vi efter. Nu reagerar man inte ens för de enorma mängder sot, svavel och kväveoxider som praktiskt taget orenade släpps ut från LKAB bara några hundra meter från Koskullskulle. I södra Sverige skulle detta vara omöjligt idag. Med politisk vilja skulle det också vara omöjligt för lasarettets sopförbränning att sprida ut dioxiner och tungmetaller över Gällivare. Man skulle också ställa hårdare krav i Aitik.

Folk måste börja engagera sig. Det farligast som finns är när folk skiter i politiken. Det leder till maktfullkomlighet. Samhället ruttnar inifrån.

PETER ERIKSSON

VÄNSTERPARTIET KOMMUNISTERNA

NÄSTAN GODKÄNT!

I starten av det sista decenniet på detta århundrade kan man konstatera att det är en bättre budget än på länge. De nedsänkingsdirektiv som vi ansåg omöjliga inför 1990 har besannats. Inom den offentliga verksamheten och speciellt inom kommunerna är arbetsmiljöfrågorna satta på undantag och VPK kräver att dessa prioriteras.

Vart femte skol- och dagisbarn är allergiskt och därför är det oerhört angeläget att anvisa medel för upprustning av Alpens och Triangelns barnstugor så att inte ohälsa skapas för barn och anställda.

Vi menar att det är en absolut nödvändighet att tidigare lägga underhållsätgarderna på dessa dagis. Likaså är det nödvändigt att återställa stämningen på dagis och på skolorna. För

detta kräver vi att i 1990 års budget anvisas två miljoner.

Arbetssskadorna för värdbiträden och lokalvårdare är omfattande med mycket långa sjukperioder som följd och det är angeläget att förebygga dessa hälsorisker som de utsätts för i arbetet. Speciella insatser för alternativa och lättare jobb för yrkesskadade är nödvändigt och vi föreslår att 500.000 kronor avsätts för detta under 1990.

För hemtjänstpersonalen bör arbetstiden i likhet med Kirunas nedsättas till sex timmar, då erfarenheterna är mycket positiva från Kiruna. Detta bör påbörjas under 1991.

Fasta lärarvikarier till grundskolan är nödvändiga då sådana saknas idag. Kalix kommun som är mindre än vår har 11,5 fasta lärartjänster.

Skolans budget är något för stram. Samlingslokaler måste upprustas på landsbygden.

Fritidsgårdarnas verksamhet måste förstärkas, speciellt som ungdomsproblemen ökar och en veckas längre tid för feriarbeten under sommaren borde tillgodoses.

Kulturen har under senare år fått allt mindre och vi kräver medel för barnteaterfestival, folkmusik, bibliotek och för konstnärersättnin- med ytterligare 800.000 kronor. En sak som kulturnämnden enhälligt ställer sig bakom.

BERNHARD WINS

Flyktingkvoten visar minus

Hårt ansträngda kommunkvoter

Flyktingströmmen har som bekant ökat kraftigt under hösten. I Skåne har man tidvis utan överdrift kunnat tala om kaos. Invandraverket har haft svårt att inkvartera alla som kommit till Sverige. Försöket med ett provisoriskt tältläger resulterade i braskande rubriker och kraftig kritik. Samtidigt började allt fler undra om inte Sverige på något sätt borde begränsa flyktingströmmen.

Mycket talar för att antalet asylsökande i år kommer att nå en rekordnivå. Slutsumman kan bli uppemot 30 000.

Förra året passerade 19 500 flyktingar den svenska gränsen. Av dessa fick 16 100 tillstånd att stanna i landet. Varje flykting får sitt ärende individuellt prövat av myndigheterna. Under den "prövotiden" får flyktingarna vistas i uppsamlingsläger spridda över hela landet. Sådana läger finns bland annat i Kiruna och Svappa-vaara.

De flyktingar som får uppehålls- och arbetstillstånd slussas ut i kommunerna. Men för många kan också väntan på en kommunplats bli lång. Den senaste tidens kraftigt ökade flyktingström har gjort att kommunernas kvoter är fyllda till bristningsgränsen. I varje fall i landets sydligare delar. I övre Norrland har man däremot haft svårt att fylla kvoterna. Det gäller bland annat Gällivare.

De asylsökande flyktingarna kommer till Sverige utan att myndigheterna i förväg vet om det. De dyker så att säga bara upp vid gränsstationerna, många gånger utan pass eller andra handlingar som de kan styrka sin identitet med.

Det finns också en annan kategori flyktingar. De kallas kvotflyktingar och har sitt uppehållstillstånd klart redan när de kommer till Sverige.

Uttagningen av kvotflyktingar görs i nära samarbete med FN:s flyktingkommission. Den svenska kvoten har sedan 1976 varit 1 250 flyktingar om året. I huvudsak har den svenska mottagningen varit inriktad mot flyktingar från Latinamerika.

Trots den ökade strömmen är det bara en bråkdel av världens flyktingar som söker sig till Sverige. Man räknar med att omkring 15 miljoner människor är på flykt undan förtryck, krig och hungersnöd. De flesta söker sig till andra fattiga länder.

Sverige har tidigare fått ta emot 3 000–4 000 flyktingar om året. Nu har den siffran mångdubblats och det ställer ökade krav på kommunerna. De flesta helt enkelt beredas plats eftersom de inte har några möjligheter att återvända till sina hemländer. Den som en gång flytt återvänder inte ostraffat. Att ta emot flyktingar är därför en solidaritetshandling.

Det är två år sedan Gällivare kommun, efter många om och men, bestämde sig för att ta emot flyktingar. Gällivare var en av de sista kommunerna i landet som skrev under ett avtal med invandrarverket.

Enligt det avtalet band sig kommunen för att ta emot ett 150-tal flyktingar under en treårsperiod. Målgruppen skulle vara iranska familjer.

Meningen var att de första familjerna skulle komma på försommaren 1988. Så blev det inte. Flyktingsamordnaren Ann Larsson fick vänta långt in på hösten innan hon kunde hälsa den första familjen välkommen. Det visade sig helt enkelt att iranierna inte hade någon större lust att dra åstad till nordliga Gällivare.

Iranierarna får snart sällskap

Gällivares kvot för 1988 var 45 flyktingar. Det kom 19. Inte heller årets kvot på 60 personer kommer att fyllas. När detta skrivs i början av november har 34 flyktingar räknats in.

Totalt gör det 53 sedan mottagningen började. Och av dessa 53 har 12 redan hunnit flytta.

De flesta som kommer hit har släktingar, vänner och bekanta i södra Sverige och kan de ordna ett arbete så att de kommer i närheten av dem så är det begrepligt att de flyttar. Släktbanden är ju mycket starka bland iranierna.

Det säger Kjell Järdeholm, som vikarierar för barnlediga Ann Larsson. I vanliga fall är han flyktingsekreterare.

Fem familjer

Familjebegränsningen kräver större flexibilitet, säger Järdeholm. Därför är det troligt att vi kommer att få ta emot även andra nationers flyktingar. Men innan vi kan göra det måste vi få fram tolkar. Vi förhandlar just nu om mottagning av arabisktalande flyktingar. Det kan också bli aktuellt med turkbulgarer.

Rent praktiskt har flyktingmottagningen hittills fungerat bra i Gällivare. De familjer som kommit har placerats på Forsheden medan övriga är utspridda i tätorterna.

Vi strävar efter att flyktingarna inte ska klumpa ihop sig, men av praktiska skäl har familjerna fått bostäder på Forsheden. Här har man exempelvis nära till daghem. Men de som bor på Forsheden har gjort klart för oss att de måste flytta den dag de lyckats ordna ett arbete. Då har de helt enkelt inte råd att bo kvar.

Inga fördelar

Flyktingarna är ännu så länge ett relativt nytt inslag i gatubilden. Vad alla bör veta är att flyktingarna i och med att de har fått en kommunplats är "fullvärdiga" kommuninvånare. Med samma rättigheter och skyldigheter som Johansson och Svensson.

Trots all information är det tyvärr fortfarande många som inte har klart för sig att flyktingarna är helt vanliga kommuninvånare, säger Järdeholm. Det framgår av de frågor vi får. Man undrar över om det är rätt sorts flyktingar som

kommer, hur de får sina pengar och om de har företräde på arbetsmarknaden. För att ta några exempel. Ett enkelt svar på alla dessa frågor är att flyktingarna inte har några fördelar, men de behöver givetvis hjälp till dess de inrättat sig i det svenska samhället. För att få ett arbete måste de till att börja med lära sig svenska. Det beräknas ta omkring 700 timmar. Hittills har bara en av våra flyktingar fått jobb. Det är en tjej som arbetar som tolk i en skola.

Socialbidrag

Alla flyktingar är givetvis intresserade av att bli självförsörjande. Innan de kommer så långt måste de hanka sig fram med sociala bidrag. Några egna medel har inte iranierna när de kommer till Sverige. I varje fall inte officiellt. De tillgångar de haft i hemlandet har gått åt i samband med flykten. Pengar behövs till resan, men också till mutor.

I Sverige lever alla på socialbidrag i början.

Och de bidragen är desamma för flyktingarna som för oss andra, säger Järdeholm. De får hjälp med hyran, normala månadsutgifter, till inköp av kläder och till hemutrustningen. De sistnämnda bidragen utgörs av engångsbelopp. Till hemutrustning får alla 22.500 kronor, under förutsättning att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Hur de använder den summan lägger vi oss inte i. Den som vill köpa en skinnsöffa för alla pengarna får göra det.

Vad flyktingarna kostar per månad är svårt att säga, men för en normalfamilj torde det röra sig om cirka 11.000 kronor.

Men det är inte pengar som tas ur den kommunal kassan, säger Kjell Järdeholm. Staten går in och ersätter kommunerna, som dels får ett schablonbidrag och dels ersättning för de sociala utläggerna. Så är det nu, men enligt ett nytt förslag ska schablonbidraget höjas och bli ett enhetsbelopp. Piteå är förresten referenskommun för den modellen.

Flyktingarna ligger alltså inte kommunen till last ekonomiskt. På sätt och vis är det tvärtom. Järdeholm förklarar:

Tack vare flyktingarna tillförs nya arbetstillfällen. Bara här i Gällivare är vi ett tiotal personer som engageras av flyktingarna. Själva flyktingkontoret har dock ännu så länge bara tre anställda.

De flesta kommuner tar numera emot flyktingar. Några undantag finns och de har i vissa fall orsakat stort rabalder. Förr placerades nästan alla flyktingar i södra och mellersta Sverige. Nu kan kommunerna i detta område inte klara trycket utan hjälp. Flyktingströmmen har nämligen ökat mycket kraftigt. För några år sedan kom 3.000–4.000 varje år. I fjol sökte 19.500 personer asyl. Siffran beräknas bli större i år.

Vi måste alla hjälpa till så att dessa människor får en chans att skapa en ny framtid, säger Kjell Järdeholm. De flesta vill givetvis till de stora tätorterna, men här får alla inte plats. Det är därför vi har öppnat dörrarna också i Gällivare.

● Förslaget att bygga en tempererad utebassäng i anslutning till badhuset i Gällivare förkastas. När frågan var upppe i kommunstyrelsen enades man om att det var en olämplig placering. En bassäng i centrum skulle inkräkta på grönområdena och kräva för stort utrymme för parkeringsplatser. Att bygga en utebassäng beräknas kosta omkring sex miljoner.

Kommunbladet får nästan bara rosor

Vi skrev redan i förra numret om den informationsöversyn som kommunen har gjort och som bland annat tar upp denna tidnings betydelse i sammanhanget. En enkätundersökning visar att kommunbladet är en mycket uppskattad publikation. Inte mindre än 82 procent i den slumpvis utvalda undersökningsgruppen läser tidningen. Och bara fyra procent är missnöjda med den information tidningen ger. Det är siffror som den ansvarige redaktören har anledning att glädja sig åt.

De flesta tycker alltså att kommunbladet är en informativ tidning. Så här uttryckte sig några av de intervjuade när Margareta Granström ringde upp dem:

Jag har bott i många kommuner, senast i Skellefteå, men har aldrig fått så bra information som från den här kommunen.

Mest intressant är att få veta vart våra skattepengar tar vägen och vad som planeras för framtiden.

Den tar upp andra saker än dagstidningarna. Dessutom är den till skillnad mot dessa saklig.

Jag läser den mer noggrant nu än förr. Det nya formatet och det bättre papperet gör att den går alldeles utmärkt att läsa i sängen.

Man märker den direkt eftersom den ser mer seriös ut än reklamlaskorna. Den har också fin layout och är lättläst.

Till och med jag som jobbar i kommunhuset och läser protokoll och annat får veta en hel del nytt genom kommunbladet.

Tydligt är att kommunbladet både intresserar och engagerar kommuninvånarna. Det är naturligtvis vi som gör tidningen glada för. Att de många superlativerna är uppblandade med en och annan anmärkning dämpar inte den glädjen. Allt kan som bekant göras bättre.

Att producera en tidning som Gällivare kommunblad är inte det lättaste. Det ställs givetvis stora krav på sakligheten. Dessutom är produktionstiden lång. Normalt kommer tidningen ut med fyra nummer om året. 1989 har det bara blivit tre. En utgåva fick "skrotas" av ekonomiska skäl. När det gäller aktualiteten har vi alltså inga möjligheter att konkurrera med dagstidningarna. Ett kommunblad har små chanser att presentera något scoop, alltså att vara först med en riktigt stor nyhet.

Ett annat problem för denna tidnings redaktör är långtidsplaneringen. Jag har visserligen varit ansvarig för tidningen i fem år vid det här laget, men när detta skrivs har jag ingen aning om hur det blir med nästa nummer.

Kommunen handlar upp producent av kommunbladet årsvis. Och knappt det. Upphandlingen har de senaste åren i princip gällt de två första numren. Men med förlängning "om inte tjänsten som kommuninformatör tillsätts".

Nu ska kommunen tydligen få sin informatör och det får väl ses som ett steg i rätt riktning. En fast informatör med skrivbord i kommunhuset bör rimligtvis kunna följa vad som händer och sker bättre än en konsult. Därför blir kanske också tidningen bättre. Den saken får läsarna avgöra.

Det kan alltså tänkas att det här är det sista kommunblad jag har haft nöjet att producera. Det känns riktigt vemodigt. Att göra Gällivare kommunblad har varit roligt. Jag har haft för troendet att göra tidningen tämligen självständigt och jag har under de fem år som gått fått en god inblick i kommunen. Jag "kan" faktiskt vid det här laget Gällivare bättre än min hemkommun Kiruna.

Åke Barck

Uppdragen bara ökar

Miljö- och hälsoskydds nämndens personal får fler och fler arbetsuppgifter. Vid årsskiftet förstärks exempelvis livsmedelskontrollen. I princip ska alla som hanterar och säljer livsmedel kontrolleras.

Kontrollverksamheten kommer att utvidgas över hela linjen, säger kommunens hälsoskyddschef Gunnar Pohjanen. Vi får inte minst ökade administrativa uppgifter eftersom obligatoriska kontrollavgifter införs. Och avgifterna gäller inte bara livsmedelskontrollen. Vi ska i fortsättningen ta betalt för alla våra insatser efter en fastställd taxa.

Kommunens miljö- och hälsoskyddsavdelning har idag tre anställda. Den styrkan är inte längre tillräcklig och kommer därför att ökas. Avdelningen behöver förstärkas med två nya tjänster.

Vi hoppas att den ena tjänsten ska kunna tillsättas rätt omgående och den andra 1991, säger Pohjanen. Problemet blir kanske att hitta

folk. Det är stor brist på hälsoskyddsinspektörer i landet. Det saknas närmare 600 stycken och bristen kommer säkert att öka ytterligare när arbetsuppgifterna utvidgas. Vi har de senaste åren fått mer och mer att göra eftersom miljömedvetande hela tiden ökar.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen tar givetvis betalt för sina insatser. Från årsskiftet gäller det efter en fastställd taxa, som i de flesta fall fastställer en fast årsavgift. Den som har charketur- eller styckningsanläggning för produktion av mer 400 ton per år får betala 5.000 kronor. Det är en normalsiffra för stora företag. Avgiften gäller inte bara för tillsyn.

Vi ställer också upp med rådgivning om det gäller inte minst när en ny verksamhet ska byggas upp, säger Pohjanen.

Alla verksamheter har inte fasta avgifter prislistan. Vid kontroll av dessa verksamheter debiteras timtid.

Här ska man MÅ BÄTTRE

Invånarna på Tallbacka och Granbacka har i vinter begåvats med en alldeles egen hälsostation. Den är central för en kampanj som kort och gott döpts till MÅ BÄTTRE. Det är en brett upplagd kampanj, men med en rätt snäv geografisk begränsning. Kampanjen riktar nämligen in sig på de drygt 1.000 personer som bor på Tallbacka och Granbacka.

Varför just detta område valts ut förklarar kommunens hälsovårdare Märilt Engman så här:

— Initiativet till kampanjen kommer från Malmbergets vårdcentral och här visste man att personalen på Tallbackaskolan har en engagerad personal när det gäller friskvård. Vi har alltså en bra grund att bygga på i detta område. Det är dessutom befolkningsmässigt lagom stort för att kampanjen ska kunna bli effektiv. Vårt mål är att komma i kontakt med alla som bor här.

Kampanjen sträcker sig över drygt ett halvt år. Den omfattar hälsovårdsundersökning, utställningar, studiecirkel, aktiviteter i skolor, dagis och butiker, dörrknackning och information.

Bakom kampanjen står kommunen, Malmbergets vårdcentral, ABF, korpen, skolan och Konsum. Centrum för verksamheten är den hälsostation som byggts upp i en lägenhet med adress Tallbackaskolan 1 C. Här turas ett tiotal personer om att ta emot allmänheten två dagar i veckan. Och de behöver inte rulla tummarna. Till hälsostationen kommer 10–15 personer varje dag.

— Det är kanske inte direkt någon rusning hit och det är egentligen bara bra, säger Gun-Britt Lindgren från vårdcentralen. Hälsovårdsundersökningar ska inte göras på löpande band. Vi måste ge oss tid att tala med var och en. Inte minst när undersökningen gör en besökare orolig.

Den hälsotest som görs omfattar kolesterolprov, blodtrycksprov, vägning och frågor som gäller arv och vanor. Testet mynnar i en riskbedömning när det gäller hjärt- och kärlsjukdomar.

— Kampanjen propagerar givetvis för att folk ska motionera mer, säger Märilt Engman. Vi ska också försöka hjälpa de rökare som vill sluta och de som vill gå ner i vikt. Det gör vi i speciella grupper och i studiecirkel.

Projektet ska pågå till mitten av maj. Då avslutas det med ett jippo i hälsans tecken och redovisning av resultaten.

— Målsättningen är förstas att vi ska nå alla som bor på Tallbacka och Granbacka och att hjälpa dem att må bättre, säger Märilt Engman.

Ett tiotal personer turas om att jobba i den hälsostation som är kampanjen Må Bättre centrum. Här kan alla på Tallbacka och Granbacka få göra ett hälsotest. Då mäts bland annat kolesterolvärden och blodtryck. Tre av stationens rådgivare syns på bilden ovan — Märilt Engman, Ann-Katrin Yngström och Aina Åström.

● Vi hade en tävling i förra numret av kommunbladet. Vinnare i den blev Lena Henriksen, som fick en valfri guidad tur, och Gerd Granström, som vann en bok om Gällivare/Malmberget. Lösenordet var "Guldguiden". Vi säger grattis!

Kommunalt ansvar för äldreomsorgen

Äldreomsorgen, ja, hela hemtjänsten står inför ett stort förändringsarbete som kommer att färga 90-talets socialtjänst. Äldreberedningen, som på regeringens uppdrag under fler år arbetat med förändringsarbete, kom i början av juni i år med rapporten "Ansvaret för äldreomsorgen", som även innehåller förslag till ändrad lagstiftning. Rapporten har remissbehandlats. Gällivare kommun har yttrat sig.

Den stora nyheten i förslaget är att landets kommuner föreslås få ett samlat ansvar för hela äldreomsorgen och även ansvaret för de flesta andra långtidssjuka. Gällivare kommun har i sitt yttrande tillstyrkt förslaget till samlat huvudmannaskap.

Eftersom detta förslag har diskuterats, kanske utifrån felaktighet och missförstånd, och skapat viss oro hos befolkningen, vill socialförvaltningen förklara kommunens ställningstagande i remissyttrandet och också ge kommunens medborgare information om planerat förändringsarbete.

Kommunen tillstyrker förslaget om kommunalt ansvar för boendet. Det innebär att sjukhemmen, som idag drivs av landstingen ska överföras till kommunen, och likställas med servicehus med helinackordering (ålderdomshem). Idag finns en skillnad i avgift mellan dessa två boendeformer. Avgiftsprågan kommer att lösas av riksdagen genom lagstiftning.

Redan igång

Kommunen kommer också att få ansvaret för gruppboende. Gällivare kommun har redan tagit över ansvaret för gruppboendet på Granbacka för psykiskt utvecklingsstörda och påbörjat utveckling av gruppboende för gamla glömska personer. Ett boende i Malmberget, Duvkullan, är redan inflyttat och fler planeras. Dessutom står ett gruppboende för psykiskt sjuka snart färdigt.

Kommunen tillstyrker också flyttning mellan kommuner. Den som bor på servicehus/sjukhem ska kunna flytta till motsvarande boende i

annan del av landet för att komma närmare anhöriga eller av annan anledning, som förbättrar den enskildes sociala situation.

Kommunen tillstyrker alltså samlat ansvar för äldreomsorgen, vilket innebär att hemsjukvårdsbegreppet upphör. För personer inom Norrbottens län kommer det inte att innebära någon skillnad, eftersom kommunerna sedan många år sköter hemsjukvården åt landstinget. En person med bred sjukvårdskompetens anställd av kommunen ska ha ansvaret för de samlade sjukvårdsinsatserna.

Köper tjänster

Distriktssköterskorna kommer naturligtvis att behövas i framtiden, likaväl som nu. Kommunen förordar i sitt yttrande, att inte anställa "äldreomsorgssköterskor" utan att köpa tjänster av landstinget beträffande distriktssköterskeinsats. Detta för att kunna behålla distriktssköterskornas breda kompetens.

Det har framförts ångslan för en försämrad sjukvård. Primärvården berörs inte av reformen. Den enskilde kommer att ha samma kontakter med distriktsläkaren som nu. Eftersom primärvården infört vårdlag kommer kontakten läkare/patient istället att förbättras.

Kommunen har i sitt yttrande motsatt sig svarsnämnd för den kommunal sjukvårdsdelen, då man anser att den enskildes rätt blir bättre tillgodosedd genom att socialtjänstlagens bestämmelser om överklagning av beslutade insatser även ska omfatta den kommunal sjukvården.

Redan idag är all vårdpersonal inom hemtjänst och hemsjukvård anställda av kommunen. Om kommunen övertar sjukhemmen och ytterligare gruppboende har kommunen i sitt remissvar förbundit sig att ta över landstingsanställd personal så långt som möjligt, men dock enbart den personal man anser sig ha behov av.

Under de år som gått sedan kommunen via avtal börjat sköta hemsjukvården åt landstinget har ett fint samarbete utvecklats mellan distriktssköterskor och socialtjänstpersonal.

KONSUMENTSPALTEN

Säkrare köpa beg bil

Konsumentverket och Motorbranschens Riksförbund har nu kommit överens om att alla begagnade bilar som säljs av handlare ska vara varudeklarerade. Från 1 oktober ska bilarna följas av en deklaration som ser ut så här:

VARUDEKLARATION
begagnad bil

Förare/ha	Chassi	Årmodell	Matarställning	Färg	Reg nr
	12345678	1985	6.200	Röd	ABC 123
Motortyp	Motor	Isolering	Varusida	Antal växlar	
55	75	75	gas	5	

GARANTIER utlärdade av generalagenten

Miljögaranti	3	500	5000:-
Vagnskadegaranti			
Rosskadegaranti	1991-02-01		

SKATT FÖRSÄKRING m.m.

Ang försäkrings	Forsäkringsklass	Servicebok	Sista besiktning hos AB Svensk Bilprovning	datum	matarställning
487:-	2-14-11		1989-03-20		5.930

BILENS SÄKERHET (gäller alla bilar)
Bedömningsgrunder: AB Svensk Bilprovning normer tillämpas. Komponentsystem som behövs vara i sådant skick att de skulle godkännas utan anmärkning markeras med en "check".
På sista 1-9

Pos	System/komponent	Pos	System/komponent
1.1	Stomme	5.1	Styrsystem
1.2	Stomme	5.2	Styrskåp
1.3	Golv	5.3	Hjälpsystem
1.4	Hjulska	5.4	Ovrigt
1.5	Ovrigt		

BILENS KONDITION

Pos	System/komponent	Bedömning	Rep kostnader
A	Koppling	N	
B	Växellåda	N	
C	Slutväxel, drivaxlar	N	
D	Värme, värmefäkt	N	
E	Batteri	N	
F	Startmotor	N	
G	Generator	C	
H	Tändsystem	N	
I	Motor	N	
J	Cyl-balans/kompression	N	
K	Missljud/läckage	C	
L	Förgasare/dränslepump	N	
M	Inspirationsanordning	O	
N	Lack, kaross, interiör	C	
O	Dvrigt	N	

Bedömd total reparationskostnad kr

Läs texten på baksidan av blanketten!

ANMÄRKNING: Övriga uppgifter anges på s. 1 (Mindre rötskåda vänster sida) G. Laddningen dålig när bilen går på tomgång. L. Visst missljud från kylfläkt. I. Oljeläckage ventilkåpa. M. Klädsej trasig vänster framstol.

Deklarationen är utarbetad i samråd mellan KOV och MRF. VAND

Nöjda föräldrar

Det kom ett brev till kommunbladet från föräldrarna till de ungdomarna som i allhelgonahelgen fick vara med om jättedisot i Luleå. Föräldrarna är mycket nöjda. Så här skriver de:

Tack Bernt Lass med kollegor för att ni medverkade till att våra ungdomar fick möjlighet att delta i jättedisot i Arcushallen i Luleå under allhelgonahelgen och det på samma villkor som ungdomarna vid kusten.

Vad hände? Jo, våra ungdomar blev erbjudna gratis bussresor av fritidssektorn i kommunen. Det var en mycket fin insats som vi verkligen uppskattar.

Ett tack också till Maria Enbuske, klass 8 C, Sjöparksskolan som drog igång det hela. Och inte minst till er föräldrar som ställde upp på resan till Luleå och som bidrog till att den blev så lyckad. Tack ska ni ha!

Ungdomar — åter har ni visat att ni ställer upp på ett schysst sätt. Det förutsätter givetvis att vi vuxna ger er möjlighet att göra det.

Bernt Lass, varför inte ordna något liknande på hemmaplan, exempelvis i sporthallen under jullovet med någon känd och populär artist? Vi föräldrar hjälper gärna till på det sätt som vi kommer överens om. Dessutom har ungdomarna själva friska idéer hur vi tillsammans ska verka för att trivas ihop.

Till sist en hälsning från oss föräldrar som inte var med till Luleå men som hela tiden undrade hur ni hade det och som på morgondagen fick glädas åt att träffa våra trötta men glada ungdomar.

**Kommunbladet
önskar alla läsare en
God Jul och ett Gott Nytt År.**

Hämtning av GROVSOPOR

den renhållningstaxa du betalar ingår hämtning av grovsopor. Till grovsopor räknas följande: möbler, cyklar, barnvagnar, vitvaror, emballage, trädgårdsavfall, exempelvis löv och mindre kvistar, som inte bör läggas i den vanliga behållaren.

Avfall från trädgårdsarbete, exempelvis trädstammar och grenar från trädfällning och omläggning av trädgårdar ingår INTE i begreppet grovsopor. Det gör inte heller affärs-, industri-, byggnads- och jordbruksavfall.

Grovsoporna ska placeras vid fastighetens infart när det gäller en- och tvåfamiljshus. I flerfamiljshus ska grovsoporna placeras i grovsoprum om det finns ett sådant, i annat fall i container eller storbehållare.

I villabebyggelse begränsas volymen till en halv kubikmeter per hämtningsställe vid ordinarie hämtning. Den bestämmelsen gäller dock inte om "grovsoporna" i sig är större än en halv kubikmeter.

Är det möjligt ska grovsoporna förpackas i lämpligt emballage eller buntas.

En viktig sak till — för att bli hämtade måste grovsoporna märkas "Grovsopor". Den bestämmelsen gäller för en- och tvåfamiljshus.

**KONSUMENTVÄGLEDNING
KOMMUNKONTORET
Tfn 0970-180 00 10-12
Besök hela dagen**

DET HÄNDER I

Friska GÄLLIVARE

DECEMBER

10	Hakkas Julmarknad	
10	Julmarknad	Kåkstan
10	Adventsutställning	Tuoddargruppen
10	Luciatåg	Kåkstan
10	Åke på Toppen	Friluftsförbundet
10-11	Golvica-Cup fotboll	MAIF Sporthallen
12	Maratonrock och Luciabaluns	Folkets Hus, Malmberget
	Drogfritt	Centralskolan
13	Luciatåg	Centralskolan
17	Julmarknad	Kåkstan
17	Åke på Toppen	Friluftsförbundet
29	Julsånger	Centralskolans café
31	Ungdomssimning	Simhallarna

JANUARI

3	Nyårskonsert, JP Nyström med gester	Blå Forell Hembygds/Teaterf
10	Ishockey MAIF-Överkalix	Ishallen
13	Tjugonda Knut, Julgransplundring	Centralskolan
13	Juldans på skolgården	Hakkas
13-14	Inomhusturnering fotboll	GSK Sporthallen
20	Ishockey MAIF-Ålvsbyn för ungdom	Ishallen
25	Musikcafé Finn Zetterholm, Rune Andersson	Folkets Hus, Malmberget Kultur nämnden
27	Handboll MAIF-Norrfrjärden	Sporthallen
31	Ishockey MAIF-Övertorneå	Ishallen

FEBRUARI

7	Ishockey MAIF-Asplöven	Ishallen
10	Handboll MAIF-Boden	Sporthallen
14	"Huvaligen, att man ids!" Norrbottnesteatern	Nilivaar
15	"Huvaligen, att man ids!" Norrbottnesteatern	Ullatti
17	Handboll MAIF-Hornskroken	Sporthallen
21-22	"Antigone"	Blå Forell
24	Ishockey MAIF-Överkalix	Ishallen
27	Fettisdag. Semlor och musik	Ullattigården och Centralskolan

MARS

2-4	Lilla VM:s vintergrenar	Malmberget
16-18	Gällivare Marknad	
16-18	Marknads cupen i fotboll	
18-24	SM-veckan i utförsåkning	

BOKA PLATS!

Nu är det dags för bokning av husvagnsplatser i Sjöfallet och Ritsem nästa år. Det görs den

15 DECEMBER

genom personligt besök på turistbyrån eller per telefon. På turistbyrån öppnar man klockan 08.00. Ingång är entrén vid Storgatan och utgång mot Centralskolans gård. Dörrvakt finns på båda ställena.

Vid bokning ska husvagnens registreringsnummer uppges. Husvagnsplatsen är personlig och får inte överlåtas. Bara en plats får bokas av varje person.

En säsongplats med el kostar 2.800 kronor för tiden 2 mars-6 maj. Plats utan el kostar 1.500 kronor. Dessa priser hade dock inte fastställts av fullmäktige när denna tidning gick i press.

Det är inte varje dag som JP Nyströms visar upp sig på hemmaplan. Nu är det emellertid dags igen. Den 3 januari vankas konsert på Blå Forell i Gällivare. JP Nyströms framträder med Gester. Som ska stavas med e.